

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Kž-rz 1/2021-6

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Ranka Marijana, kao predsjednika vijeća, te Ileana Vinja, Melite Božičević-Grbić, Ratka Ščekića i Žarka Dundovića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice-specijalistice Maje Ivanović Stilinović, kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv optuženog Jure Šajatovića i drugih zbog krivičnog djela iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 53/91, 39/92, 91/92, 31/93, 35/93, 108/95, 16/96 i 28/96 – dalje u tekstu: OKZRH), odlučujući o žalbama braniteljice optuženog Jure Šajatovića, odvjetnice Lee Čavić, braniteljice optuženog Milenka Bajića, odvjetnice Ljiljane Bilbija, braniteljice optuženog Živka Kragujevića, odvjetnice Gordane Grubeša, braniteljice optuženog Ljubinka Bijelića, odvjetnice Slađane Čanković te branitelja optuženog Dragana Kneževića, odvjetnika Davora Drugovića podnesenim protiv presude Županijskog suda u Zagrebu od 27. listopada 2020. broj K-Rz-13/2012-248, u sjednici održanoj 17. studenoga 2022.,

presudio je i riješio:

I. Prihvataju se žalbe braniteljice optuženog Jure Šajatovića, odvjetnice Lee Čavić, braniteljice optuženog Milenka Bajića, odvjetnice Ljiljane Bilbija i braniteljice optuženog Živka Kragujevića, odvjetnice Gordane Grubeša, a u povodu tih žalbi i po službenoj dužnosti, ukida se prvostupanjska presuda u odnosu na optuženog Juru Šajatovića, optuženog Milenka Bajića i optuženog Živka Kragujevića te se predmet u tom dijelu upućuje sudu prvog stupnja na ponovno suđenje i odluku.

II. Odbijaju se žalbe braniteljice optuženog Ljubinka Bijelića, odvjetnice Slađane Čanković te branitelja optuženog Dragana Kneževića, odvjetnika Davora Drugovića kao neosnovane te se u pobijanom, a neukinutom dijelu, potvrđuje presuda suda prvog stupnja.

Obrazloženje

1. Pobijanom presudom u odsutnosti su proglašeni krivima opt. Jure Šajatović, opt. Milenko Bajić, opt. Živko Kragujević, opt. Ljubinko Bijelić i opt. Dragan Knežević zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH te su, svaki, osuđeni na kaznu zatvora od 20. godina.

2. Temeljem čl. 148. st. 1. u vezi čl. 145. st. 2. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine", br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17 i 126/19 - dalje u tekstu: ZKP/08), svi optuženici obavezani su na snahašnje troškova kaznenog postupka u paušalnom iznosu od po 2.000,00 kn., te na plaćanje troškova svojih branitelja po službenoj dužnosti, o čijoj visini će biti doneseno posebno rješenje. U ostalom dijelu troškova, optuženici su oslobođeni dužnosti plaćanja.

3. Protiv te presude žale se svi optuženici po svojim braniteljima.

3.1. Opt. Jure Šajatović se žali po braniteljici Lei Čavić iz Odvjetničkog društva Čavić & partneri iz Zagreba, zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i optuženik oslobodi optužbe, a podredno da se ta presuda ukine i vrati sudu prvog stupnja na ponovni postupak.

3.2. Opt. Milenko Bajić podnosi žalbu putem braniteljice Ljiljane Bilbija, odvjetnice iz Zagreba, zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se pobijana presuda ukine i vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje, odnosno da se ta presuda preinači i optuženik oslobodi optužbe. Ujedno je braniteljica zatražila obavijest o sjednici drugostupanjskog vijeća.

3.3. Opt. Živko Kragujević se žali po braniteljici Gordani Grubeša iz Odvjetničkog društva Grubeša & partneri iz Zagreba, zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i optuženik oslobodi optužbe.

3.4. Opt. Ljubinko Bijelić se žali po braniteljici Slađani Čanković, odvjetnici iz Zagreba, zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te zbog odluke o kazni i troškovima kaznenog postupka, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i optuženik oslobodi optužbe, a podredno da se ta presuda ukine i vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje. Također, zatraženo je braniteljicu optuženika obavijestiti o sjednici žalbenog vijeća.

3.5. Opt. Dragan Knežević podnosi žalbu putem branitelja Davora Drugovića iz Odvjetničkog društva Marić, Drugović & Sekovanić iz Zagreba, zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno

utvrđenog činjeničnog stanja te zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se pobijana presuda ukine i vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

4. Na žalbe optuženika odgovorio je državni odvjetnik s prijedlogom da se žalbe kao neosnovane odbiju, a prvostupanjska presuda u cijelosti potvrdi.

5. Prije održavanja sjednice vijeća spis je, sukladno čl. 474. st. 1. ZKP/08, dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske te je spis u roku vraćen.

6. O sjednici drugostupanjskog vijeća uredno su obavještene braniteljice optuženih Milenka Bajića i Ljubinka Bijelića, odvjetnice Ljiljana Bilbija i Slađana Čanković, koje nisu pristupile ispričavši se drugim obavezama. Također, nije pristupio niti zamjenik Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske pa je sjednica, sukladno čl. 475. st. 4. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine", br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19 i 88/22 - dalje u tekstu: ZKP/08-I), održana u odsutnosti uredno pozvanih osoba.

U odnosu na drugostupanjsko rješenje

7. Žalbe optuženih Jure Šajatovića, Milenka Bajića i Živka Kragujevića su osnovane.

7.1. U pravu je braniteljica optuženog Živka Kragujevića, odvjetnica Gordana Grubeša, kada ističe bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 2. ZKP/08 koja je počinjena povredom konfrontacijskog prava, kao nužne sastavnice prava na pravično suđenje sadržanog u čl. 29. st. 2. al. 6. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 56/90, 135/97, 8/98 – pročišćeni tekst, 113/00, 124/00 – pročišćeni tekst, 28/01, 41/01- pročišćeni tekst, 55/01 – ispravak, 76/10, 85/10 – pročišćeni tekst i 5/14 - u daljnjem tekstu: Ustav RH) i čl. 6. st. 3. (d) Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine" – Međunarodni ugovori br., 18/97, 6/99 – pročišćeni tekst, 8/99 – ispravak, 14/02, 13/03, 9/05, 17/06, 2/10, 3/17 – u daljnjem tekstu: Konvencija).

7.2. Ujedno je ista povreda uočena ispitivanjem pobijane presude po službenoj dužnosti u odnosu na opt. Milenka Bajića, sukladno čl. 476. st. 1. toč. 1. ZKP/08.

7.3. Naime, prvostupanjski sud smatra dokazanim da su ova dvojica optuženika počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva tako što su, kao načelnici organa bezbjednosti pješачkih brigada "Srpske vojske Krajine" naredili opt. Ljubinku Bijeliću i opt. Draganu Kneževiću da, zajedno s već osuđenim Branislavom Mišćevićem, likvidiraju članove obitelji Grgić, koju naredbu su ovi i izvršili.

7.4. Osuđujuća presuda u odnosu na opt. Milenka Bajića temelji se na iskazima svjedoka Dušana Grbića, Milana Mirolovića te Milke Pavković, dok se osuđujuća presuda protiv opt. Živka Kragujevića temelji na iskazu svjedoka Milana Mirolovića i dijelu obrane samog optuženika prema kojoj bi on bio jedina osoba po imenu Živko u sigurnosnim strukturama na privremeno okupiranom području Novske.

7.5. Međutim, prema podacima smrtnog lista (list 142 spisa), svjedok Milan Mirolović preminuo je 3. prosinca 2015. zbog čega su njegovi iskazi iz istrage od 1. ožujka 2006. i 19. lipnja 2006. pročitani na raspravi, sukladno čl. 431. st. 1. toč. 2. ZKP/08.

7.6. Također, svjedok Milka Pavković je tijekom istrage zamolbeno ispitana pred sudom u Srbiji pa kako se nije odazvala pozivu na raspravu, ocjenjeno je da je njezin dolazak pred sud znatno otežan u smislu čl. 431. st. 1. toč. 2. ZKP/08 temeljem čega je raniji iskaz od 7. studenoga 2006. na raspravi pročitani.

7.7. Nastavno tome, uvidom u zapisnike o ispitivanju tih svjedoka tijekom istrage proizlazi da obrana nije bila obavještena niti je nazočila njihovom ispitivanju pa se, očito, radi o nekonfrontiranim svjedocima čiji iskazi, sukladno čl. 431. st. 2. ZKP/08, ne mogu biti jedini niti odlučujući osnov donošenja osuđujuće presude.

7.8. Načelo kontradiktornosti, kao sastavnica pravičnosti postupka, konkretizira se kroz minimalna prava obrane, a to je, između ostalog, konfrontacijsko pravo optuženika da ispituje svjedoke optužbe i da zahtjeva da se osigura prisustvo ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe. To pravo garantirano je u čl. 6. st. 3. (d) Konvencije, kao i u čl. 29. st. 2. al. 6. Ustava RH.

7.9. Prema tumačenju Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP), pojam svjedok ima autonomno značenje neovisno o klasifikaciji u nacionalnom pravu te obuhvaća dokaz koji u bitnoj mjeri može poslužiti kao osnova za osudu. Relevantna sudska praksa ESLJP-a vezano za pitanje prava konfrontacije sadržana je u odlukama tog suda *Kaste i Mathisen protiv Norveške (2006.)*, *Al Khawaja i Tahery protiv Ujedinjenog kraljevstva (2011.)*, *Schatschaschwili protiv Njemačke (2015.)*, *Vidgen protiv Nizozemske(2019)* i drugima.

7.10. Istina je da povreda konfrontacijskog prava ne dovodi automatski do povrede prava na pravično suđenje. Međutim, ESLJP je u presudi *Schatschaschwili protiv Njemačke* naveo mjerila prema kojima se ocjenjuje je li povreda konfrontacijskog prava dovela do povrede pravičnosti postupka ili nije. To znači da treba ocijeniti je li postojao valjan razlog za odsutnost svjedoka i prihvaćanje neprovjerenog iskaza odsutnog svjedoka kao dokaza, je li iskaz odsutnog svjedoka predstavljao jedini ili odlučujući temelj za optuženikovu osudu te je li bilo dovoljno uravnotežujućih činitelja, uključujući jaka postupovna jamstva, koji bi nadoknadili teškoće koje obrana trpi kao posljedicu prihvaćanja neprovjerenog iskaza te koji bi osigurali da je suđenje u cjelini bilo pošteno. Pri tome, pojam "odlučujući dokaz" treba usko tumačiti na način da označava iskaz takvog značenja ili važnosti da je vjerojatno da će biti odlučujući za ishod predmeta, time da ako su potvrđujući dokazi jači, to je manje vjerojatno da će se iskaz odsutnog svjedoka tretirati kao odlučujući.

7.11. Pri tome, ostvarivanje prava obrane dodatno je ugroženo u suđenjima *in absentia*, kakav se ovdje vodi, pa iako su se optuženici svojom nedostupnošću prešutno odrekli prava na osobno konfrontiranje sa svjedocima optužbe, tim više je to pravo bilo potrebno osigurati njihovim braniteljima, koji su ovdje temeljni jamac pravičnosti postupka gledano u cjelini.

7.12. Međutim, razmatranjem navedenih kriterija sud prvog stupnja se u svojoj presudi uopće nije bavio, već je osuđujuću presudu u odnosu na opt. Živka Kragujevića utemeljio na pročitanoj iskazu svjedoka Milana Mirolovića, kojeg obrana niti u jednoj fazi postupka nije imala mogućnost ispitati. Pri tome, nije nevažno reći da ostali ispitani svjedoci nisu imali saznanja o eventualnom učešću ovog optuženika u počinjenu predmetnog kaznenog djela.

7.13. Što se tiče opt. Milenka Bajića, osuđujuća presuda se, osim na iskazima svjedoka Milana Mirolovića i Milke Pavković, temelji i na dijelu iskaza svjedoka Dušana Grbića koji u istrazi potvrđuje nazočnost ovog optuženika u mjestu Paklenica kritične noći. Međutim, svjedok na raspravi reterira i tvrdi da opt. Milenka Bajića te noći uopće nije vidio tijekom akcije, a po predočenju onog što je ranije izjavio, ostaje pri svojoj tvrdnji danoj na raspravi. Stoga, vezano za utvrđenje ovog indicija koji bi, povezan s ostalima, trebao dokazati ulogu ovog optuženika kao osobe koja je naredila počinjenje ratnog zločina, prvostupanjski sud prihvaća kao vjerodostojno ono što je taj svjedok izjavio tijekom istrage kada obrana, opet, nije bila obavještena niti je postavljanjem pitanja mogla provjeriti istinitost onoga što je svjedok izjavio. Stoga se i ovdje radi o utemeljenju presude na dijelu iskaza svjedoka koji nije konfrontiran.

7.14. Budući da sud prvog stupnja niti u odnosu na opt. Milenka Bajića nije razmatrao postojanje uravnotežujućih činitelja koji bi obrani, u datoj situaciji, kompenzirali nemogućnost konfrontacije sa svjedocima optužbe, a s tim u vezi nije ocijenio niti značaj tako prikupljenih dokaza, to je pobijanom presudom ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 2. ZK/08 posljedicom čega je i činjenično stanje u odnosu na oba ova optuženika, za sada, ostalo pogrešno utvrđenim, kako to oni pravilno ističu u svojim žalbama.

8. Nastavno tome, osnovana je i žalba opt. Jure Šajatovića međutim, iz drugih žalbenih razloga. Suprotno tvrdnji žalbe braniteljice Lee Čavić, u odnosu na opt. Juru Šajatovića nije ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 2. ZKP/08 time što bi osuđujuća presuda bila u odlučnoj mjeri zasnovana na iskazima svjedoka koje obrana tijekom postupka nije imala priliku ispitati.

8.1. Naime, iako se i u odnosu na ovog optuženika presuda temelji na iskazima svjedoka Milana Mirolovića i Milke Pavković, tijekom postupka prikupljeni su i drugi relevantni dokazi koji iskazima ovih, nekonfrontiranih svjedoka, oduzimaju karakter odlučujućih dokaza. Ovo iz razloga što umiješanost tog optuženika u kritični događaj potvrđuje i svjedok Dušan Grbić koji je neposredno ispitan na raspravi te dosljedno tvrdi da je opt. Šajatović bio nazočan na sastanku dan uoči akcije izviđačkog voda te je i učestvovao tijekom same akcije tako što je osigurao izvlačenje džipa marke Isuzu uz pomoć traktora. Budući da je obrana imala mogućnost ispitati svjedoka Dušana Grbića na raspravi te je tu mogućnost i iskoristila, proizlazi da iskazi svjedoka Milana Mirolovića i Milke Pavković nisu odlučujući, a još manje jedini relevantni za donošenje osuđujuće presude.

8.2. Drugo je pitanje, međutim, jesu li navedeni dokazi bili dostatni da se na temelju njih nedvojbeno utvrdi kaznena odgovornost opt. Jure Šajatovića, tj. jesu li činjenični

zaključci suda prvog stupnja u tom dijelu pravilni, što žalitelj s pravom dovodi u sumnju.

8.3. Naime, žalbom se osporava dokazanost utvrđenja da bi opt. Jure Šajatović, kao načelnik obavještajno- bezbjednosnog organa i zapovjednik izviđačkog-diverzantskog odreda 18. korpusa tzv. "Srpske vojske Krajine", izdao naredbu opt. Ljubinku Bijeliću i opt. Draganu Kneževiću da zajedno s Branislavom Miščevićem hitcima iz pištolja likvidiraju članove obitelji Grgić, tj. naredio im da postupe suprotno čl. 32. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. i čl. 75. st. 2. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba od 8. lipnja 1977. te tako sam počinio ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

8.4. Naime, u žalbi se analiziraju rezultati provedenog dokaznog postupka i tvrdi da, sve kada bi opt. Jure Šajatović uzeo učešća u izvlačenju otuđenog vozila "Isuzu" uz pomoć traktora, to još ne znači i da bi osobno izdao naredbu da se korisnik tog vozila, pok. Stjepan Grgić, kao i članovi njegove obitelji, ubiju hitcima iz pištolja u svome domu. Ukazuje se i da presudom kojom je svjedok Branislav Miščević pravomoćno osuđen za ovaj ratni zločin nije utvrđeno da bi on ili drugi neposredni počinitelji postupali po ičijoj naredbi niti je to u ovom postupku potvrdio netko od svjedoka ili suoptuženika.

8.5. Prvostupanjski sud u obrazloženju svoje presude polazi od iskaza svjedoka Dušana Grgića i Milana Mirolovića koji suglasno tvrde da je opt. Jure Šajatović bio na sastanku koji je održan s njihovom izviđačkom grupom dan uoči akcije, kao i da je tijekom kritičnog dana došao na brdo iznad mjesta Voćarice kako bi osigurao izvlačenje džipa u koju svrhu je zatražio od pok. Milana Pavkovića da to učini svojim traktorom, što potvrđuje i svjedok po čuvenju Milka Pavković. Osim toga, cijenjeno je i da taj optuženik, iako vojno nadređen neposrednim počiniteljima, nakon ubojstva članova obitelji Grgić nije poduzeo nikakve mjere s ciljem otkrivanja i kažnjavanja počinitelja. Sve to, uvjerilo je prvostupanjski sud da postoji zatvoreni krug indicija koji pouzdano ukazuje da je čitava akcija srpskih vojnika bila usmjerena upravo na likvidaciju obitelji Grgić koju naredbu im je, s ciljem izazivanja nestabilnosti, panike i straha stanovnika Novske, izdao opt. Jure Šajatović.

8.6. Međutim, žalitelj s pravom ukazuje da nitko od optuženika, a tako niti od ispitanih svjedoka nije potvrdio da bi opt. Jure Šajatović izdao naredbu na lišenje života članova obitelji Grgić.

8.7. Upravo suprotno, svjedok Milan Milorović, kojem sud u najvećem dijelu vjeruje, izričito tvrdi da, prema njegovom saznanju, cilj akcije nije bila likvidacija obitelji Grgić niti bilo koje druge osobe, već je trebalo ući u neku drugu kuću u Novskoj do čega nije došlo zbog nazočnosti većeg broja gostiju. Slično tome svjedoči i Nikola Polimac kojem je poznato da je cilj akcije bio "hvatanje nekog Solomuna iz Novske", a prvostupanjski sud njegov iskaz u cijelosti smatra vjerodostojnim. Dapače, taj svjedok ima saznanja da je opt. Jure Šajatović, dan nakon likvidacije, u alkoholiziranom stanju stalno ponavljao "zašto ste to učinili?". Svjedok Dušan Grbić,

pak, navodi da je cilj akcije bio "uzeti novac za plaće HV-a", dok svjedoci Nikola Rajaković i Milka Pavković o tome nemaju saznanja.

8.8. Osim toga, vezano za prethodni sastanak u mjestu Rajići, nazočni svjedoci Dušan Grbić i Milan Mirolović suglasno iskazuju da im je tada naređeno tek izviđanje i osiguranje terena iznad Novske, dok članovi grupe Branislava Miščevića, kojoj su pripadali opt. Ljubinko Bijelić i opt. Dragan Knežević, nisu bili nazočni.

8.9. Kod takvih rezultata dokaznog postupka, a budući da uopće nema dokaza o bilo kakvom prethodnom kontaktu opt. Jure Šajatovića sa neposrednim počiniteljima ratnog zločina, u pravu je žalitelj da utvrđene indicijalne činjenice na kojima prvostupanjski sud zasniva osuđujuću presudu nisu dostatna osnova za siguran zaključak o tome da je likvidacija obitelji Grgić počinjena upravo po naredbi opt. Jure Šajatovića.

8.10. Drugo je pitanje, je li taj optuženik, kao vojno nadređena osoba, poduzeo potrebne mjere da se počinitelji tog odioznog (ne)djela otkriju i kazne, međutim, za takvo se kriminalno ponašanje optuženik optužnicom ne tereti.

8.11. Zbog izloženog, dakle, osnovana je žalba opt. Jure Šajatovića zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, a s obzirom na počinjenu apsolutnu bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 2. ZKP/08 u odnosu na opt. Milenka Bajića i opt. Živka Kragujevića trebalo je u odnosu na navedene optuženike prvostupanjsku presudu ukinuti i u tom dijelu uputiti sudu prvog stupnja na ponovno suđenje i odluku.

9. U ponovljenom postupku prvostupanjski će sud posebnu pažnju obratiti na značaj prikupljenih dokaza u odnosu na opt. Milenka Bajića i opt. Živka Kragujevića te će, vodeći računa o pravima obrane na konfrontaciju sa svjedocima optužbe, ocijeniti da li su i u kojoj mjeri iskazi nekonfrontiranih svjedoka odlučni za donošenje osuđujuće presude protiv tih optuženika. Pri tome, iskaz svjedoka Milana Mirolovića može i treba biti osnovom osuđujuće presude samo ukoliko postoje i drugi važni dokazi koji pokazuju da njegov iskaz nije odlučujući niti jedini. U odnosu na opt. Juru Šajatovića, prvostupanjski će sud brižljivo analizirati značaj i međusobnu povezanost utvrđenih indicija te na temelju njihove ocijene zaključiti je li kazneno djelo za koje se ovaj optuženik tereti sa sigurnošću dokazano ili su dokazi koje je optužba prezentirala na raspravi ostali tek na razini osnovane sumnje o učinu kaznenog djela. Potom će donijeti novu, na zakonu osnovanu presudu, koju će i valjano obrazložiti.

U odnosu na drugostupanjsku presudu

10. Žalbe opt. Ljubinka Bijelića i opt. Dragana Kneževića nisu osnovane.

11. Iako optuženici u žalbama podnesenim po svojim braniteljima uvodno ističu žalbeni osnov bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08, u obrazloženju žalbi za to ne navode konkretne razloge. Budući da niti ispitivanjem pobijane presude po službenoj dužnosti ova bitna povreda nije nađena, to istaknuti žalbeni osnovi očito nisu ostvareni. Analizom provedenog dokaznog

postupka žalitelji, ustvari, pobijaju činjenična utvrđenja prvostupanjskog suda, o čemu će nastavno biti riječi.

12. U žalbi braniteljice optuženika Ljubinka Bijelića ističe se i bitna povreda odredaba kaznenoga postupka iz čl. 468. st. 2. ZKP/08 i tvrdi da je osuđujuća presuda u odnosu na tog optuženika rezultat teškog kršenja prava na pravično suđenje garantiranog u čl. 6. st. 1., st. 2. i st. 3. (d) Konvencije. Osim toga, tvrdi se i da su povrijeđene odredbe Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i vijeća od 9. ožujka 2016. o jamčenju nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku, a prvostupanjska se presuda temelji i na nezakonitom dokazu, iskazu svjedoka Milana Mirolovića na kojem je, protivno čl. 431. st. 2. ZKP/08, osuđujuća presuda zasnovana u odlučujućoj mjeri.

12.1. Suprotno tvrdnji žalbe, osuđujuća presuda u odnosu na ovog optuženika ne temelji se isključivo ili u odlučujućoj mjeri na iskazu svjedoka kojeg obrana na raspravi nije imala prilike ispitati. Naime, činjenica je da je svjedok Milan Mirolović u međuvremenu preminuo zbog čega je njegov raniji iskaz na raspravi pročitao, a obrana ga niti u jednoj fazi postupka nije imala prilike ispitati. Međutim, osuđujuća se presuda, osim na iskazu tog svjedoka, temelji i na suglasnim iskazima svjedoka Dušana Grbića i Nikole Polimca koji su na raspravi neposredno ispitani, a obrana je, postavljanjem pitanja i primjedbi, imala mogućnost konfrontacije koju je i konzumirala.

12.2. Budući da se, u odnosu na ovog optuženika, osuđujuća presuda temelji i na drugim relevantnim dokazima koji, kao čimbenici protuteže, dopuštaju pravilnu ocjenu pouzdanosti i vjerodostojnosti iskaza odsutnih svjedoka, osim što nije povrijeđena odredba čl. 431. st. 2. ZKP/08, nije kompromitirana niti pravičnost postupka gledano u cjelini.

12.3. Nastavno tome, promašeno se žalbom opt. Ljubinka Bijelića tvrdi da bi iskaz svjedoka Milana Mirolovića bio nezakonit dokaz. Svjedok je ispitan od strane istražnog suca uz sva zakonom propisana upozorenja, a nazočnost branitelja u toj fazi postupka nije bila po zakonu obavezna, što ne osporava niti žalitelj. Stoga je postupak ispitivanja svjedoka zakonito proveden, a drugo je pitanje značaja tog dokaza budući da obrana na raspravi nije imala mogućnost provjeriti njegovu vjerodostojnost. O tome je, međutim, u kontekstu pravičnosti postupka, već prethodno dano obrazloženje.

13. U žalbi tog optuženika dalje se tvrdi da je prekršajno pravilo o teretu dokazivanja jer „Republika Hrvatska nije osigurala da teret dokaza u postupku utvrđivanja krivnje osumnjičenika ili optuženika bude na tužitelju (čl. 6. Direktive)“ te se pogrešnim ocjenjuje zaključak prvostupanjskog suda da bi opt. Ljubinko Bijelić bio neposredni izvršitelj likvidacije obitelji Grgić. Smatra se da „sud nije s dovoljnom revnošću pokušao utvrditi sve relevantne činjenice niti spoznati materijalnu istinu“ čime je grubo prekršio pravilo *in dubio pro reo*. Stoga je došlo do povrede prava na presumpciju nedužnosti te prava na obrazloženu sudsku odluku, u prilog čega se citiraju dijelovi odluke Europskog suda u ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) u predmetu *Ajdarić protiv Hrvatske*.

13.1. Međutim, ovim navodima žalbe se, ustvari, pobija pravilnost i potpunost utvrđenog činjeničnog stanja u prvostupanjskoj presudi. U postupku u kojem je državni odvjetnik zastupao optužbu i predlagao izvođenje brojnih dokaza koje je prvostupanjski sud prihvatio i valjano ocijenio, govora nema o tome da bi teret dokazivanja bio prebačen na obranu, kako paušalno tvrdi žalitelj. Također, pogrešno se žalbom tvrdi da je sud sam, po službenoj dužnosti, bio dužan prikupljati dokaze. Braniteljica je bila nazočna čitavom tijeku rasprave i imala je mogućnost predlaganja dokaza koju nije iskoristila niti se sada u žalbi tvrdi koje je konkretne dokaze još trebalo provesti, makar i po službenoj dužnosti. Stoga se ovdje ne radi o povredi presumpcije nedužnosti niti o prebacivanju tereta dokaza suprotno odredbama Direktive, kako paušalno tvrdi žalitelj, već o tome da se preocjenom izvedenih dokaza sugerira donošenje oslobađajuće presude, o čemu će nastavno biti riječi.

13.2. Stoga u žalbama istaknute bitne povrede odredaba kaznenog postupka nisu ostvarene.

14. Također, nisu osnovane žalbe niti zbog povrede kaznenog zakona.

14.1. U žalbi opt. Dragana Kneževića se taj žalbeni osnov izvodi, iz po njemu, pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, što ne predstavlja niti jednu od povreda zakona propisanih u čl. 469. ZKP/08.

14.2. Opt. Ljubinko Bijelić, pak, smatra da je primijenjen zakon koji se nije mogao primijeniti jer odredba čl. 120. st. 1. OKZRH nije bila na snazi u vrijeme događaja. Detaljno se analizira tijek zakonskih izmjena i tvrdi da je, nakon što je tzv. Božićnim Ustavom iz prosinca 1990. ukinuta smrtna kazna, kao najstroža ostala kazna zatvora od 15 godina. Stoga je, po shvaćanju žalitelja, predmetno kazneno djelo trebalo pravno označiti po čl. 96. Kaznenog zakona („Narodne novine“, broj 125/11., 144/12, 56/15, 61/15 - ispravak i 101/17- dalje u tekstu: KZ/11) koji je po zapriječenoj kazni „povoljniji za počinitelja od OKZRH“. S tim u vezi ističe se povreda načela zakonitosti i zabrane retroaktivnosti u smislu povrede čl. 7. Konvencije i pritom citiraju dijelovi odluka ESLJP-a u predmetu *Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine te Kononov protiv Latvije*.

14.3. Ovi navodi žalbe su potpuno neosnovani.

14.4. Promašeno se žalbom tvrdi da u vrijeme događaja tj. 19. ožujka 1993., nije bila na snazi odredba čl. 120. st. 1. OKZRH koja za predmetno kazneno djelo propisuje kaznu zatvora od 20 godina.

14.5. Upravo suprotno, Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije („Narodne novine“, broj 91/92 od 31. prosinca 1992.) promijenjen je naziv zakona u Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske kojom prilikom je, između ostalog, u posebnom dijelu zakona izmijenjena zapriječena kazna zatvora za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva (čl. 142. OKZRH) propisujući da se riječi „smrtnom kaznom“ zamjenjuju riječima „kaznom zatvora od 20 godina“. Nakon toga, Odbor za zakonodavstvo

Zastupničkog doma Sabora Republike Hrvatske je, zbog učestalih izmjena zakonskog teksta, utvrdio pročišćeni tekst OKZRH objavljen u „Narodnim novinama“, broj 31/93 od 16. travnja 1993. kojim je izvršena renumeracija zakonskih članaka tako da je kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva sada označeno u čl. 120. st. 1. OKZRH.

14.6. Iz izloženog jasno slijedi da je odredbama OKZRH („Narodne novine“, broj 53/91, 39/92 i 91/92) u čl. 142. st. 1. (kasnije čl. 120. st. 1.) koji je bio na snazi u vrijeme događaja (19. ožujak 1993.) za predmetno kazneno djelo propisana kazna zatvora od najmanje pet do 20 godina. Utvrdivši pravni kontinuitet tog kaznenog djela s kaznenim djelom ratnog zločina iz čl. 91. st. 1. KZ/11, koji sada, kao najstrožu, propisuje kaznu dugotrajnog zatvora (od 21 do 40 godina), prvostupanjski sud pravilno zaključuje i obrazlaže da kasnije izmjene zakona za optuženika nisu blaže zbog čega treba primijeniti zakon koji je bio na snazi kada je kazneno djelo počinjeno, ovdje čl. 120. st. 1. OKZRH.

14.7. Kazneno djelo odgovornosti zapovjednika iz čl. 96. KZ/11 na koje apelira žalitelj, nije sadržano u činjeničnom opisu kaznenog djela iz optuženice niti se odnosi na konkretnu činjeničnu i pravnu situaciju. Naime, žalitelj „zaboravlja“ da optuženik odgovara kao neposredni počinitelj kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, a ne po zapovjednoj odgovornosti, kakvo svojstvo, uostalom, nije niti imao.

14.8. Stoga su daljnja razmatranja pitanja povrede načela zakonitosti i u tom sadržane zabrane retroaktivnosti djelovanja zakona nisu primjenjive na konkretan slučaj te je upitan smisao to dijela žalbe.

15. Nisu osnovane žalbe ovih optuženika niti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

15.1. Sadržaj žalbe opt. Ljubinka Bijelića u tom dijelu već je prethodno reproduciran, dok opt. Dragan Knežević u žalbi osporava vjerodostojnost iskaza svjedoka Dušana Grbića i Milana Mirolovića kojima sud, po shvaćanju tog žalitelja, neosnovano vjeruje. Ukazuje se da svjedok Nikola Polimac, koji djelomično mijenja iskaz, nema neposrednih saznanja, kao niti svjedok Milka Pavković koja iskazuje po čuvenju „iz druge ili čak treće ruke“. Budući da svjedoku Branislavu Mišćeviću ništa nije poznato, optuženici poriču učin kaznenog djela, a daktiloskopskim vještačenjem otiska prsta s mjesta događaja nije utvrđena povezanost s ovim optuženikom, to nema zatvorenog kruga indicija koji bi sa sigurnošću ukazivali na njega kao počinitelja.

15.2. Nasuprot tome, sud prvog stupnja je u zakonito provedenom dokaznom postupku sve činjenice potpuno i pravilno utvrdio te je sa sigurnošću našao dokazanim da su opt. Ljubinko Bijelić i opt. Dragan Knežević, zajedno s već pravomoćno osuđenim Branislavom Mišćevićem, počinili predmetno kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva na način kako ih tereti optužba.

15.3. Pri ocjeni rezultata dokaznog postupka sud prvog stupnja osnovano polazi od iskaza svjedoka Dušana Grbića i Milana Mirolovića koji suglasno potvrđuju da su

"Toša" (nadimak opt. Dragana Kneževića) i "Tolobić" (nadimak opt. Ljubinka Bijelića) bili članovi izviđačke grupe Branislava Mišćevića koja se kritične večeri, u odorama Hrvatske vojske i naoružani automatskim oružjem Škorpion s prigušivačima, kroz šumu pješice uputila prema Novskoj od kuda su se vratili u džipu marke Isuzu koji im se pokvario. Ova dva svjedoka govore iz neposrednog opažanja jer su bili zaduženi za osiguravanje terena na Voćarskom brdu kuda se „Mišćevićeva grupa“ kretala pri odlasku i povratku iz Novske.

15.4. Nadalje, nije sporno da se otuđenim džipom marke Isuzu koristio pok. Stjepan Grgić, što potvrđuje i njegova sestra svjedok Marija Hanich, dok nitko u postupku ne tvrdi suprotno. Navedeno vozilo, kao ono u kojem su se vratili optužnici iz Novske, prepoznaje svjedok Dušan Grbić na preslici fotografije (list 28 spisa), pri čemu ne identificira boju vozila, što je razumljivo budući da se radi o preslici u crno bijeloj boji.

15.5. Iz navedenog proizlazi da je prilikom nesporne likvidacije članova obitelji Grgić otuđen navedeni džip, a optuženici su ga te noći prevezli na teritorij pod srpskom okupacijom, što je snažan indicij da su prethodno učestvovali u ubojstvu članova te obitelji. Pri tome, iako svjedoci suglasno potvrđuju nazočnost optuženika tijekom akcije, oni u svojim obranama uopće ne nude objašnjenje kako su se i zašto zatekli u ukradenom vozilu ubijenih oštećenika.

15.6. Nadalje, prvostupanjski sud osnovano cijeni rezultate provedenog balističkog vještačenja prema kojem je ubojstvo članova obitelji Grgić izvršeno iz dva različita automatska pištolja marke Škorpion, kakvima su, prema suglasnim iskazima svjedoka, bili naoružani optuženici. Taj podatak, osim toga, ukazuje i da se radilo o najmanje dvije osobe koje su pucale u oštećenike.

15.7. Navedeni personalni i materijalni dokazi sukladni su iskazima svjedoka Nikole Polimca i Milke Pavković. Iako ovi svjedoci nemaju osobnih saznanja, već govore o onom što su čuli od drugih, činjenica je da svjedok Polimac potvrđuje da je u ubojstvu obitelji Grgić sudjelovala „Mišćevićeva grupa“ kojoj su pripadali opt. Ljubinko Bijelić i opt. Dragan Knežević te su bili naoružani pištoljima marke Škorpion s prigušivačem, dok je svjedok Milka Pavković čula od pokojnog supruga Milana Pavkovića, koji je traktorom izvlačio pokvareni džip, da su srpski vojnici kritične prilike bili obučeni u hrvatske uniforme te da je ubojstvo članova obitelji Grgić izvršio opt. Dragan Knežević. Dakle, ova svjedokinja crpi saznanja od osobe koja je, makar i protivno svojoj volji, bila neposredno uključena u događaj, što govori u prilog istinitosti njezinih informacija.

15.8. Opt. Dragan Knežević u svojoj žalbi pokušava obezvrijediti iskaz svjedoka Nikole Polimca jer se on na raspravi više ne sjeća nekih detalja događaja, međutim, izričito upitan on ostaje kod glavnine svog iskaza danog u istrazi jer se tada (2003. i 2006.) očito bolje sjećao događaja. Osim toga, ovom je svjedoku poznat jedan specifičan detalj ubojstva tj. čuo je „da je dijete bilo živo“ što se očito odnosi na mlt. Ivicu Grgića koji je naknadno preminuo. Zbog toga, sud prvog stupnja osnovano vjeruje tom svjedoku, što žalba bezuspješno pokušava dovesti u pitanje.

15.9. Zaključno, dakle, prvostupanjski sud sve ove indicije pravilno vrednuje i međusobno logički povezuje. Naime, činjenica da su optuženici u noći likvidacije

članova obitelji Grgić bili upućeni na zadatak u Novsku gdje je ta obitelj živjela, da su bili maskirani u hrvatske odore i naoružani oružjem s prigušivačem, da su se u noći likvidacije članova obitelji Grgić vratili iz Novske s ukradenim džipom kojim se koristio pok. Stjepan Grgić te za to u svojim obranama ne daju nikakvo obrazloženje, a također i da je ovo, mučko, ubojstvo izvršeno upravo s oružjem kakvim su raspolagali optuženici, sve u kontekstu iskaza svjedoka po čuvenju Nikole Polimca i Milke Pavković, doista čini zatvoreni krug indicija koji ne ostavlja mogućnost niti jednog drugačijeg zaključka nego li da su opt. Ljubinko Bijelić i opt. Dragan Knežević, zajedno s već osuđenim Branislavom Mišćevićem, čijoj su grupi pripadali, hicima iz pištolja u zatiljak, čelo i vrat lišili života četiri civila u njihovom domu te su na taj način počinili ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

15.10. Kod ovakvo izloženih rezultata dokaznog postupka, koje sud prvog stupnja brižljivo i sveobuhvatno cijeni, teza žalbe opt. Ljubinka Bijelića o povredi presumpcije optuženikove nevinosti i načela *in dubio pro reo*, potpuno je promašena.

15.11. Slijedom izloženog, žalbama se bezuspješno dovode u sumnju činjenična utvrđenja prvostupanjskog suda pa kako žalitelji ne predlažu niti konkretiziraju bilo kakve nove dokaze, to žalbeni osnov zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja nije osnovan.

16. Nisu u pravu žalitelji niti kada pobijaju odluku suda prvog stupnja o kazni.

16.1. Opt. Ljubinko Bijelić smatra da je prestrogo kažnjen samo zbog svoje srpske nacionalnosti te uspoređuje visine izrečenih kazni hrvatskim počiniteljima za različita kaznena djela ratnog zločina. Stoga tvrdi da je pri odmjeravanju kazne došlo do povrede čl. 14. Konvencije koja zabranjuje diskriminaciju po osnovi nacionalne pripadnosti.

16.2. Opt. Dragan Knežević tek uvodno ističe ovaj žalbeni osnov, ali ga ne obrazlaže pa je taj dio prvostupanjske presude ispitan po službenoj dužnosti, sukladno čl. 478. ZKP/08.

16.3. Zakonom propisana potreba individualizacije kazne u odnosu na svakog pojedinog počinitelja i njegovo kazneno djelo ne dopušta linearno izjednačavanje i pojednostavljeno "vaganje" kazni, na način kako to čini žalitelj u žalbi. Svako kazneno djelo, ovisno o njegovoj težini i opasnosti, zaslužuje zasebnu ocjenu, kao i ličnost samog počinitelja. U konkretnom slučaju, radi se o mučkoj likvidaciji svih članova obitelji Grgić u njihovom domu i to na način koji predstavlja eklatantan primjer egzekucije. Ubijeni civili očito nisu imali nikakvog izgleda za spas. Pri tome, optuženici su pokazali izrazitu bezobzirnost i nemilosrdnost što jasno slijedi iz činjenice da su lišili života i dvoje djece u dobi od 9. i 12. godina koja im zasigurno nisu predstavljala nikakvu opasnost. Izražena upornost optuženika jasno se očitava u tome što su maskirani u hrvatske odore te naoružani vatrenim oružjem s prigušivačem, kriomice, šumskim putem prešli na područje pod kontrolom hrvatskih snaga, a to, u uvjetima razgraničenja, pretpostavlja prethodnu dobru organiziranost s jasnim i razrađenim kriminalnim planom. Tajnim prelaskom preko linije razdvajanja zaraćenih strana, koja je hrvatskim civilima pružala kakav-takav osjećaj sigurnosti,

optuženici su pokazali dodatnu upornost pri učinu kaznenog djela, sve kako bih izazvali strah i paniku među stanovnicima Novske, ali i otuđili vrijedno vozilo čime su povrijedili više odredaba međunarodnog ratnog prava, kako je detaljno obrazloženo u prvostupanjskoj presudi.

16.4. Sa druge strane, prvostupanjski je sud cijenio da optuženici nisu osuđivani u Republici Hrvatskoj te da je od događaja protekao dugi niz godina, koje okolnosti, međutim, u kontekstu naprijed navedenih značajnih otegotnih okolnosti, ne opravdavaju izricanje blaže kazne. Neosuđivanost optuženika nakon učina kaznenog djela relativizirana je činjenicom da oni ne žive na teritoriju Republike Hrvatske već gotovo 30. godina. Isto tako, protek vremena od događaja dijelom je posljedica nedostupnosti optuženika zbog čega je postupak i proveden u njihovoj odsutnosti.

16.5. Budući da optuženici niti u žalbama ne iznose bilo kakve druge, nove, olakotne okolnosti koje bi mogle utjecati na odmjeravanje kazne, to i Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao sud drugog stupnja, ocjenjuje da su izrečene kazne zatvora u trajanju od 20. godina primjerene okolnostima konkretnog ratnog zločina tijekom kojeg su četiri osobe izgubile život te je otuđeno skupo vozilo koje je, posebno u kontekstu ratnih uvjeta, imalo izrazitu vrijednost zbog svojih tehničkih mogućnosti. Tako odmjerene kazne zatvora primjerene su okolnostima konkretnog slučaja te u potrebnoj mjeri odražavaju opravdani prijekor društva prema takvim i sličnim počiniteljima. Ujedno će se takvim kaznama utjecati na počinitelje da shvate krajnju neprihvatljivost vlastitih postupaka te utjecati na jačanje svijesti o pogibeljnosti činjenja kaznenih djela i pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja.

17. Opt. Ljubinko Bijelić pobija i odluku o troškovima kaznenog postupka u dijelu koji se odnosi na snašanje troškova branitelja po službenoj dužnosti. Smatra da, u situaciji kada je zakon "nametnuo" obveznu obranu optuženiku, troškove branitelja treba nadoknaditi iz budžetnih sredstava. Nasuprot tome, obveza snašanja nužnih izdataka i nagrade branitelja po službenoj dužnosti nedvojbeno proizlazi iz odredbe čl. 148. st. 1. u vezi čl. 145. st. 1. i 2. toč. 7. ZKP/08 pa se ovi navodi žalbe, ustvari, svode na prigovore *de lege ferenda*, kako ih vidi žalitelj.

18. Budući da time navodi žalbe optuženih Ljubinka Bijelića i Dragana Kneževića nisu osnovani, a ispitivanjem tog dijela prvostupanjske presude nisu nađene povrede na koje ovaj žalbeni sud, u smislu čl. 476. st. 1. ZKP/08, pazi po službenoj dužnosti, trebalo je, temeljem čl. 482. ZKP/08 odlučiti kao ad. 2. izreke ove drugostupanjske presude.

Zagreb, 17. studenog 2022.

Predsjednik vijeća:
Ranko Marijan

Broj zapisa: **eb317-975d0**

Kontrolni broj: **005d3-553fc-5fbac**

Ovaj dokument je u digitalnom obliku elektronički potpisan sljedećim certifikatom:

CN=Ranko Marijan, O=VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE, C=HR

Vjerodostojnost dokumenta možete provjeriti na sljedećoj web adresi:

<https://usluge.pravosudje.hr/provjera-vjerodostojnosti-dokumenta/>

unosom gore navedenog broja zapisa i kontrolnog broja dokumenta.

Provjeru možete napraviti i skeniranjem QR koda. Sustav će u oba slučaja prikazati izvornik ovog dokumenta.

Ukoliko je ovaj dokument identičan prikazanom izvorniku u digitalnom obliku, **Vrhovni sud Republike Hrvatske** potvrđuje vjerodostojnost dokumenta.